

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Paul Riesinger (2019). Kommentaren : Ekologisk intensifiering!. Landsbygdens folk, 1.2.2019, s. 14.

Skuffare gör världen till en bättre plats, här hos Mårten Holmberg, Karis.

[JORDBRUK](#) [OPINION](#) [TEMA](#)

Kommentaren: Ekologisk intensifiering!

TEXT: Paul Riesinger

01. februari, 2019

FOTO: Paul Riesinger

Ekologiskt lantbruk betraktar sig som ett alternativt odlingsätt och kan således uppfattas som en kritik av det bestående konventionella lantbruket. Å andra sidan måste ekologiskt lantbruk finna sig i att dess relevans ifrågasätts. Om sedan Besserwisserei möter intolerans, så är det upplagt för strid.

Lantbrukarna producerar inte bara livsmedel utan förvaltar livsviktiga resurser, miljöer och funktioner. I diskussionen om utformningen av lantbruket deltar därför inte bara lantbrukare, utan också konsumenterna av livsmedel samt medborgare som tar ställning till produktionens miljöpåverkan.

Ibland får man intrycket att världen uppfattas utifrån magsäcken, eller genom vargarnas ögon. Lantbrukets och födovallets inverkan på klimatförändringen får omfattande publicitet, fastän trafik och boende orsakar betydligt större utsläpp av växthusgaser.

När sedan det konventionella och det ekologiska lantbruket ställs mot varandra brukar diskussionen urarta, i brist på analysförmåga, helhetssyn eller hederlighet. Enligt smak och tycke framställs det ekologiska lantbruket antingen som frälsning eller som katastrof.

Hållbar livsmedelsproduktion kräver hållbart samhälle

Fastän befolkningen på norra halvklotet snarast lider av fetma, så görs det ekologiska lantbruket redan nu ansvarigt för framtida svältkatastrofer. Tillgången på livsmedel hotas av två trender: Samtidigt som befolkningen inom detta århundrade ökar från sju till elva miljarder människor så måste vi inte bara finna oss i att den befintliga åkerarealen på omkring 1.500 miljoner hektar inte kan utökas i större utsträckning, utan att den dessutom minskar med omkring två miljoner hektar årligen, främst som följd av bebyggelse.

Genom en ökad produktivitet per hektar respektive djurenhet har det konventionella lantbruket hittills kunnat säkerställa försörjningen med livsmedel. Däremot uppvisar det ekologiska lantbruket (som helhet) i nordeuropeiska förhållanden en omkring trettio procent lägre produktivitet.

Tillgången på livsmedel bestäms inte enbart av den typ av insatsmedel som används. Det återstår att förbättra integrationen mellan växtodling och djurhållning, att öka självförsörjningsgraden, att optimera verkningsgraden av insatsmedel, att minska livsmedelsspill och att konsumera en större andel vegetabiliska livsmedel.

En hållbar livsmedelsproduktion är bara tänkbar i symbios med ett hållbart samhälle. Det är främst stadssamhällets attityder, institutioner, och infrastruktur som står i vägen för en hållbar utveckling. Ett hållbart samhälle skapas av informerade och motiverade medborgare samt politiker som planerar och styr, inte av sådana vars enda ambition är att förvalta status quo.

Kan inte styras av romantiska antaganden

Livsmedelspriserna utgör en allt mindre andel av hushållens utgifter. Låga livsmedelspriser möjliggörs av låga producentpriser och tvingar således lantbrukarna till mekanisering, intensifiering, rationalisering och större brukningsenheter.

Dessutom sker produktionen alltmer på bekostnad av tredje part: markbördigheten, den biologiska mångfalden, ekosystemens buffringsförmåga och/eller lantbrukarens hälsa. En gång förstörd kan ingen av dessa resurser återställas. Ekologiskt lantbruk slår i viss mån vakt om dessa resurser.

Ekologiskt lantbruk vägleds av fyra principer (IFOAM 2005): hälsa, ekologi, rättvisa och omsorg. Värdegrunden utgör en stabil utgångspunkt, men får inte leda till ett regelverk där växtodling och djurhållning styrs av romantiska antaganden snarare än av naturvetenskapliga fakta.

Jag skulle önska en analys på nationell och regional nivå om vilka faktorer som är begränsande för det ekologiska lantbrukets produktivitet. I anslutning till grundförbättringsåtgärder och en optimering av växtföljden skulle man undersöka vilka insatsmedel som skulle vara ägnade att höja skördarna.

Ett exempel: I Nordeuropa tillförs ekologiska odlingsystem kväve primärt genom baljväxtvallarnas symbiotiska bindning av luftkväve. En alltför intensiv odling av rödklöver leder dock till så kallad klövertrötthet, orsakat av bland annat av klöverröta och nematoder.

Har man tillgång till stallgödsel så kan andelen icke-kvävefixerande grödor i växtföljden ökas. En ytterligare diversifierad kvävetillförsel i form av mineralgödsel skulle medge en ännu mer målinriktad försörjning med växtnäring, med högre produktivitet och lägre växtnäringsförluster till följd.

Utmaningar bemöts med kompetens

Är det ekologiska lantbruket välsignelse eller förbannelse? Utveckling drivs genom mångfald och samtal. Att någon provar en annan metod behöver inte uppfattas som krigsförklaring. Lantbruk är ändå ett hantverk.

Vi strävar tillsammans framåt, och en annan gör det som inte jag kan, vill eller har kommit mig för att testa. Jag lyfter på hatten för alla de kunniga och engagerade lantbrukare som jag har haft förmånen att träffa.

Utmaningar bemöts med kompetens. På Yrkeshögskolan Novia vinnlägger vi oss om att utbilda agrologer som gör nytta i dagens jordbruk och som utvecklar morgondagens jordbruk. Vi driver projektet Bondenytan med målsättningen att sprida kunskap i växtodling genom praktiska försök i samarbete mellan lantbrukare, studerande, rådgivning och forskning. Kunniga, samarbetsvilliga och hederliga agrologer behövs! Skuffare behövs!

Paul Riesinger

Agronomie- och forstdoktor, lektor i växtodling vid Skuffis/Yrkeshögskolan Novia i Raseborg

FOTNOT: Arbetet med denna artikel har utförts inom projektet Bondenytan, som finansieras av Svenska småbruk och egnahem samt YH Novia.